

Grzegorz Humenny

Centralna Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

Prezentacja serwisu przedstawiającego uzyskiwanie dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe

Abstrakt

W artykule zaprezentowano serwis przygotowany w ramach działalności badawczej CKE i udostępniający informacje o uzyskiwaniu dyplomów zawodowych zdobywanych w systemie egzaminów zewnętrznych. Na wstępie omówiono zakres prezentowanych danych oraz związane z tym sposoby interpretacji raportowanych wskaźników. W drugiej części przedstawiono przykłady zestawień (w różnej formie) na trzech poziomach – ogólnopolskim, regionalnym i krajowym – potencjalnie użyteczne dla różnych odbiorców, takich jak ministerstwa, instytucje i organizacje mające w sferze zainteresowania szkolnictwo zawodowe w Polsce i projektujące, prowadzące czy analizujące działalność szkolnictwa zawodowego na poziomie regionalnym i lokalnym, jak również doradcy zawodowi oraz uczniowie podejmujące decyzje edukacyjne i ich rodzice lub opiekunowie prawni.

Wstęp

Co roku około połowy absolwentów szkół ponadpodstawowych dla młodzieży kończy naukę w szkołach, w których można zdobyć dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe (lub dyplom zawodowy, lub świadectwo czeladnicze). Spośród kończących licea dla młodzieży 7% kontynuuje naukę w szkołach policealnych. Oznacza to, że ponad połowa młodzieży w Polsce kształci się zawodowo na poziomie średnim (3.–5. poziom PRK). Kształcenie zawodowe na poziomie ponadpodstawowym okazuje się zatem ważnym elementem szkolnictwa formalnego w Polsce. Jednocześnie informacje o egzaminach zawodowych i o uzyskiwalności dyplomów znacznie trudniej przebijają się do świadomości społecznej niż – chociażby – wyniki egzaminu dojrzałości. Także zainteresowanie mediów jest nieporównywalnie mniejsze. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy może być poziom skomplikowania samych egzaminów, a inną – trudność w dostępności do informacji o tym, jaka część absolwentów tego typu szkół uzyskuje dyplomy.

Relatywnie łatwo można uzyskać informację, jaka część absolwentów liceów lub techników zdała maturę. Albo o tym, ile procent nie zdało jednego egzaminu, a ile będzie mogło poprawiać egzamin dojrzałości dopiero w kolejnym roku. Analogiczna informacja dotycząca tego, jaka część uczniów danego typu szkoły uzyskała dyplom zawodowy, nie jest już tak łatwo dostępna (Szmigel i Szaleniec, 2017). Okręgowe komisje egzaminacyjne (OKE; przykładowo: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu, 2019) oraz Centralna Komisja Egzaminacyjna (przykładowo: CKE, 2014) publikują, co prawda, regularnie raporty o wynikach egzaminów zawodowych, jednak informują one przede

wszystkim o tym, jaka część spośród podchodzących w danej sesji do egzaminu na kwalifikacje lub certyfikaty uzyskała taki dokument. Przedstawiana jest również informacja o liczbie wydawanych dyplomów zawodowych, jednak trudno tę informację powiązać z liczbą absolwentów danego typu szkoły (Sitek, 2019).

Tym, co jeszcze bardziej utrudnia komunikowanie informacji o wynikach kształcenia zawodowego, jest fakt, że prowadzi się je w kilkuset zawodach. Zatem inaczej niż w przypadku matury, w trakcie której wszyscy przystępują do tego samego egzaminu (poza np. rokiem 2023), uczniowie kształcący się w różnych zawodach przystępują do różnych egzaminów. Chociaż formalnie kryteria uzyskiwalności dyplomów są takie same – 50% punktów z części pisemnej i 75% punktów z części praktycznej – to jednak egzaminy w każdym zawodzie okazują się inne. Ponadto uczniowie i dyrektorzy szkół zawodowych mają znacznie większą elastyczność w wyborze terminów, w których ci pierwsi przystępują do egzaminów – zdobywanie wszystkich potrzebnych świadectw można rozłożyć na kilka sesji lub lat (Szmigel i Szaleniec, 2017).

Aby ułatwić dostęp do informacji o uzyskiwaniu dyplomów zawodowych przez uczniów szkół zawodowych w Polsce, CKE przygotowała serwis, w ramach którego są prezentowane informacje o uzyskiwalności dyplomów. Jest to zgodne z kontrolno-ewaluacyjną funkcją egzaminów zewnętrznych, sformułowaną w prawie oświatowym (Sitek, 2019). Prace nad przygotowaniem i udostępnieniem danych do serwisu trwają od 2021 roku (Humenny, 2021). Ten artykuł ma za zadanie przybliżyć możliwości opracowanego serwisu oraz wskazać sposoby korzystania z niego przez różne grupy odbiorców. W pierwszej części omówiono zakres prezentowanych danych, ogólną logikę stojącą za ich przetwarzaniem oraz sposób interpretacji uzyskanych wyników. W drugiej części przedstawiono przykładowe wyniki analiz i grupy odbiorców potencjalnie zainteresowanych takimi zestawieniami.

Informacje znajdujące się w serwisie

Serwis operuje na danych gromadzonych w trakcie egzaminów zawodowych przez system egzaminów zewnętrznych. Nie jest powiązany z Systemem Informacji Oświatowej (SIO). Obecnie zawiera informacje o płci osób zdających egzamin oraz o posiadaniu przez nich PESEL (dane do roku 2022 pozwalają dzięki temu z dużym prawdopodobieństwem zidentyfikować obcokrajowców), o podstawie programowej, w ramach której zdawano egzaminy, kod i nazwę zawodu oraz – powiązaną z tymi informacjami – liczbę kwalifikacji wymaganych do uzyskania dyplomu, a także branżę, do której ten zawód należy. Dostępna jest również informacja o podstawie zdawania egzaminu – wskazanie, w jakiej formie dana osoba przygotowywała się do egzaminów zawodowych (uczeń lub absolwent, kursant, ekstern). Ponadto w przypadku uczniów lub absolwentów określono typ szkoły, w której kształcili się oni zawodowo, lokalizację tej szkoły (gminę, powiat, województwo) oraz OKE. Możliwe jest również określenie roku oraz sesji, w której dana osoba rozpoczęła zdawanie egzaminów w danym zawodzie, to, czy uzyskała ona dyplom oraz czy zrobiła to w terminie, a także rok uzyskania dyplomu i czas od pierwszego egzaminu do uzyskania dyplomu. Serwis umożliwi identyfikację szkół na podstawie RSPO.

Serwis pozwala na przeprowadzenie analiz z dwóch perspektyw: efektywności nauczania i rynku pracy. Pierwsza traktuje każdą osobę, która podchodziła do egzaminów w kilku zawodach, jako odrębne „osobozawody”. Zatem jeśli uczeń zdobył dyplom po ukończeniu branżowych szkół pierwszego i drugiego stopnia, to jego wkład w efektywność każdej ze szkół jest wliczany niezależnie. Jednak z perspektywy pracodawcy dostępna na rynku pracy jest tylko jedna osoba. Ta druga perspektywa ma znaczenie przede wszystkim w połączeniu z prezentacją liczby osób z dyplomem trafiających na rynek pracy.

Wyniki mogą być przedstawiane na trzy sposoby: za pomocą wykresów słupkowych, wykresów liniowych oraz tabel z danymi. Formy pierwsza i ostatnia umożliwiają wybór dowolnej cechy będącej podstawą agregacji danych. W przypadku wykresów liniowych podstawą agregacji są rok rozpoczęcia zdawania, liczba kwalifikacji oraz czas zdawania. Wszystkie formy prezentacji pozwalają na wprowadzenie drugiego wymiaru agregacji, np. do podziału na rok rozpoczęcia zdawania egzaminów zawodowych można dołożyć podział na typy szkół.

Wyniki odpowiadają odsetkom lub liczbom osób, które zdobyły dyplom kiedykolwiek lub w terminie¹. Co ważne, każda cecha ucznia, szkoły czy zawodu może być podstawą do odfiltrowania danych przed ich prezentacją. Domyślnie żaden filtr nie jest włączony, czyli uzyskujemy informację o efektywności uzyskiwania dyplomów zawodowych przez wszystkie osoby, które kiedykolwiek rozpoczęły taki proces przed OKÉ. Możemy jednak dowolnie zawęzić prezentowane dane, np. do wybranego województwa, do konkretnej branży, do danego typu szkoły czy do konkretnej płci. Liczba filtrów możliwych do jednoczesnego aktywowania jest nieograniczona – poza strukturą danych. Nie można – przykładowo – odfiltrować cech powiązanych ze szkołą dla eksternów.

Każdy wygenerowany wykres oraz każda tabela są możliwe do pobrania i zawierają – poza danymi – opis zestawu filtrów użytych do ich wygenerowania.

Ważnym ograniczeniem serwisu – wynikającym z tego, że nie jest on powiązany z danymi SIO – jest to, że nie ma w nim informacji o tym, czy ktoś uczył się w tej samej klasie co ktoś inny lub kiedy został absolwentem danej szkoły. Z tego powodu identyfikacja osób uczących się razem jest możliwa jedynie w przybliżeniu – po przyjęciu założenia, że jeżeli uczyły się one w jednej szkole w tym samym zawodzie to do pierwszego egzaminu przystąpiły w tej samej sesji. Brak informacji o zakończeniu nauki z sukcesem (o dacie uzyskania świadectwa ukończenia szkoły) wpływa na to, że nie ma możliwości prowadzenia analiz z naturalnie narzucającej się perspektywy, którą przyjmuje się – przykładowo – w stosunku do maturzystów². Dlatego w serwisie sensowny podział na roczniki możliwy jest tylko na podstawie roku przystąpienia do pierwszego egzaminu w kwalifikacji składającej się na dany zawód.

¹ Termin, w którym uczeń powinien zdobyć dyplom, wyznaczono jako medianę uzyskania dyplomu przez wszystkich, którzy wspólnie rozpoczęli przystępowanie do egzaminów zawodowych w danym zawodzie i w danej szkole, plus rok, jednak nie później niż 3 lata od przystąpienia do pierwszego egzaminu.

² Typowo przedstawia się wyniki matur w odniesieniu do osób przystępujących do egzaminu maturalnego po raz pierwszy w danym roku – czyli stwierdzenie: „W bieżącym roku 86% maturzystów uzyskało świadectwo dojrzałości” oznacza, że spośród tegorocznych absolwentów, którzy złożyli deklarację przystąpienia do egzaminu maturalnego, 86% zdało wszystkie egzaminy.

Zaletą takiego podejścia jest przyjmowanie za podstawę procentowania przy wyliczaniu efektywności kształcenia nie tylko absolwentów szkół, lecz także wszystkich, którzy zdecydowali się rozpocząć zdawanie egzaminów w danym zawodzie. Z danych wynika, że największa rotacja uczniów między klasami w szkołach oraz między szkołami (także – różnych typów) zachodzi przede wszystkim w trakcie nauki w pierwszej klasie lub po jej ukończeniu. Z kolei przystępowanie do egzaminów zawodowych rozpoczyna się zwykle w kolejnych klasach. Dlatego można przyjąć, że osoby przystępujące do pierwszego z egzaminów na kwalifikację w zawodzie nie robią tego przypadkowo. Tak opisana populacja powinna się przełożyć na lepsze oszacowanie efektywności kształcenia zawodowego niż populacja absolwentów szkoły.

Wada takiego podejścia wynika przede wszystkim z tego, że uczniowie rozpoczynający zdawanie egzaminów w tym samym roku nie muszą kończyć nauki razem w tym samym roku lub w kolejnych latach. Dzieje się tak co najmniej z dwóch powodów. Pierwszy jest taki, że do zdobycia dyplomu zawodowego trzeba zdać od dwóch do sześciu egzaminów (po tyle samo pisemnych i praktycznych). Choć teoretycznie możliwe jest przystąpienie do wszystkich w trakcie jednej sesji, to w praktyce optymalne jest rozłożenie podchodzenia do egzaminów potwierdzających kwalifikację na kilka sesji (zwykle po dwa: pisemny i praktyczny z jednej kwalifikacji w jednej sesji). W podstawie programowej z 2012 roku w każdym typie szkół znalazły się zawody, na które składało się od jednej do trzech kwalifikacji. Zatem osoby rozpoczynające przystępowanie do egzaminów w tym samym roku mogły być w różnych klasach, a co za tym idzie – czas od pierwszego egzaminu do ukończenia szkoły i od uzyskania dyplomu mógł okazać się dla nich bardzo różny. Dodatkowo w różnych szkołach przygotowanie pod egzaminy mogło zostać różnie rozplanowane, co zapewne przełożyło się na sytuację, w której uczniowie uczący się tego samego zawodu w różnych szkołach przystępowali do pierwszego egzaminu w różnych klasach.

Z tego powodu przyjęto zasadę, że serwis udostępnia dane, które zapewniają porównywalność między zawodami i typami szkół. W praktyce przekłada się to na podejście, w którym najmłodszy analizowany rocznik osób rozpoczynających zdawanie jest cofnięty o trzy lata w stosunku do danych, na podstawie których jest prowadzona analiza. Oznacza to, że potrzeba przynajmniej dwóch lat od pierwszego egzaminu do ukończenia szkoły oraz że należy dołożyć rok po to, by dać możliwość uzyskania dyplomów tym, którzy nie zrobili tego w trakcie nauki, ale podjęli taki wysiłek w okresie, gdy byli absolwentami (12 miesięcy od ukończenia szkoły). Analiza kończąca się na 2018 roku (rozpoczęcia zdawania) oznacza, że w części zawodów w części szkół zdający tracili status absolwenta dopiero w 2021 roku. A co za tym idzie – sprawiedliwe porównania między różnymi typami szkół i zawodów okazują się możliwe dla tego rocznika.

Przykładowe analizy z wykorzystaniem serwisu

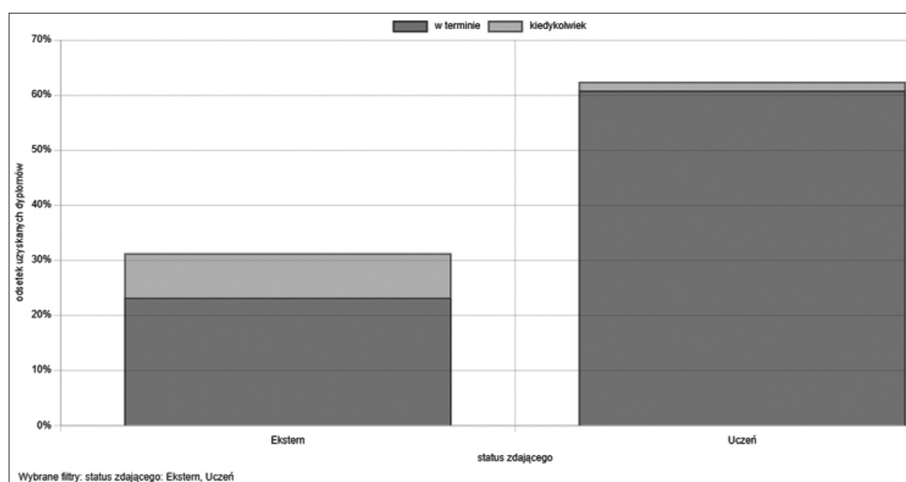
Jak wspomniano, serwis umożliwia prezentację danych na bardzo zróżnicowanych poziomach agregacji, dzięki czemu wyniki w nim prezentowane mogą stać się przydatne zróżnicowanej grupie odbiorców.

Poziom ogólnopolski

Prezentacja wyników na poziomie ogólnopolskim może być narzędziem służącym do odpowiedzi na pytania związane z efektywnością kształcenia, potencjalnie zadawane przez instytucje centralne.

Dzięki serwisowi można łatwo sprawdzić, jaka jest efektywność kształcenia formalnego w szkołach ponadpodstawowych lub ponadgimnazjalnych. Po odfiltrowaniu jedynie uczniów okazuje się, że wśród rozpoczynających zdawanie egzaminów zawodowych w latach 2013–2018 niemal 61% uzyskało dyplom w terminie i nieco ponad 1,5% zrobiło to w późniejszym okresie. W pierwszej chwili trudno ocenić, czy jest to wskaźnik wysoki czy niski. Czy trzech na pięciu uczniów kształcących się w zawodzie i zdobywających dyplom to sukces czy porażka kształcenia zawodowego?

Pomocne w odpowiedzi na tak sformułowane pytanie mogą się okazać kolejne zestawienia udostępniane przez serwis. Można zadać pytanie: Co by się stało, gdyby do egzaminów przystępowały osoby, które nie kształciły się formalnie? Aby sformułować odpowiedź, należy zauważyć, że w systemie egzaminów zewnętrznych kwalifikacje mogą być potwierdzone także przez osoby, które nie kształciły się formalnie w zawodzie, ale mają doświadczenie zawodowe i chcą – właśnie – potwierdzić swoje kwalifikacje. Takie osoby mogą przystąpić do egzaminów jako eksterni. Wybór takiej ścieżki potwierdzenia kwalifikacji nie jest powszechny i świadczy o wysokiej motywacji osób zainteresowanych. Jak zatem na ich tle prezentują się wyniki uczniów? Takie zestawienie przedstawiono na wykresie 1, wygenerowanym w serwisie.



Wykres 1. Uzyskiwanie dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w grupie uczniów (i absolwentów) oraz eksternów, którzy zdawanie egzaminów zawodowych rozpoczęli w latach 2013–2018

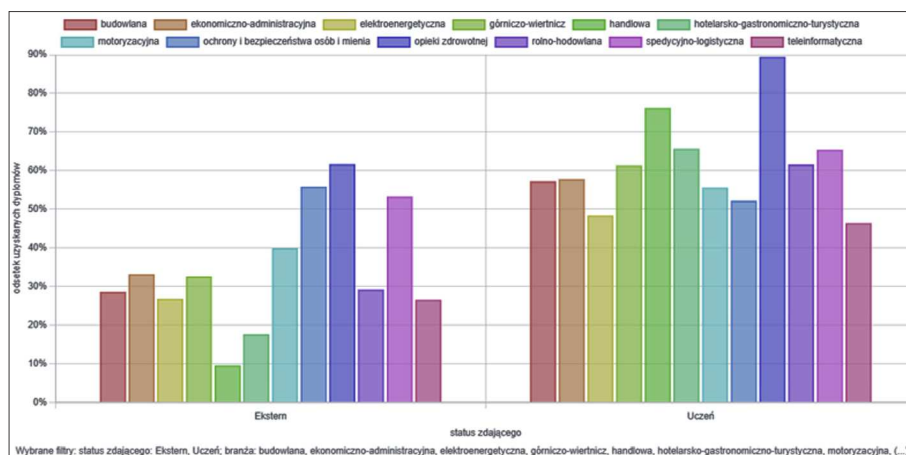
Okazuje się, że wśród eksternów 23% uzyskuje dyplom zawodowy w terminie, a kolejnych 8% – w dłuższym okresie. Zatem łącznie eksterni dwa razy rzadziej uzyskują dyplomy zawodowe niż uczniowie i absolwenci szkół. Zatem szkolnictwo branżowe zdecydowanie bardziej zwiększa szansę na uzyskanie dyplomu zawodowego niż przygotowywanie się do egzaminu samodzielnie, wykorzystując jedynie własne doświadczenie zawodowe.

Oczywiście, odpowiedź na tak zadane pytanie rodzi kolejne pytania, np. czy taka efektywność jest powszechna w zawodach we wszystkich branżach, czy występują jednak różnice pod tym względem. Aby odpowiedzieć na to pytanie, można do porównań wybrać branże, w których egzaminy w zawodzie rozpoczęło minimum 30 osób. Listę takich branż łatwo uzyskuje się po wybraniu odpowiedniego zestawienia w serwisie. Takie zestawienie przedstawiono w tabeli 1 – branż spełniających ten warunek jest 12.

Tabela 1. Branże o największej liczbie osób rozpoczynających zdawanie egzaminów zawodowych jako eksterni

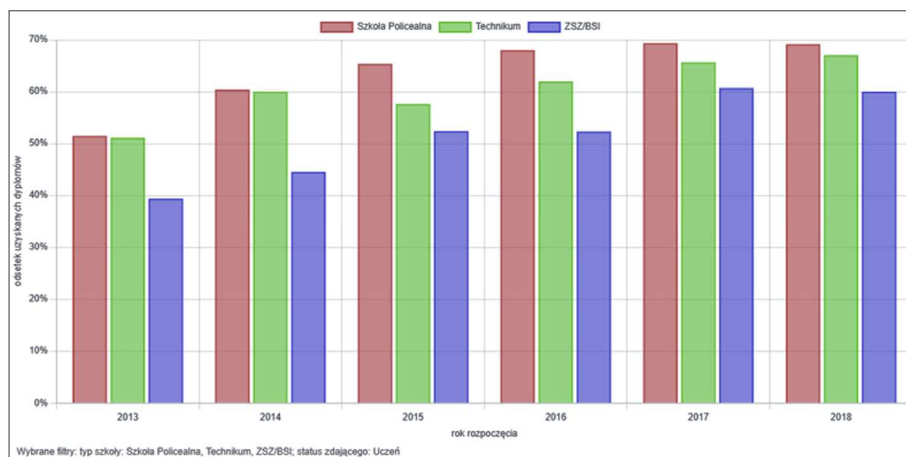
branża	status zdającego Ekstern	status zdającego Uczeń	liczba uczniów
liczba uczniów	6775	974047	980822
górnictwo-wiertnictwo	972	3426	8577
ochrony i bezpieczeństwa osób i mienia	307	23280	45154
rolnictwo-hodowlana	207	23441	38768
motoryzacyjna	103	29453	53279
elektroenergetyczna	83	13901	29058
opieki zdrowotnej	69	95540	106940
hotelarsko-gastronomiczno-turystyczna	51	90584	138381
ekonomiczno-administracyjna	46	54638	94788
spedycyjno-logistyczna	41	32233	49405
handlowa	35	23339	30996
teleinformatyczna	35	50786	109665
budowlana	34	32266	56522

Po odfiltrowaniu tych branż oraz po dodatkowym zgrupowaniu danych na wykresie przez tę kategorię otrzymujemy zestawienie przedstawione na wykresie 2. Efektywność kształcenia zawodowego – w porównaniu z efektywnością uzyskiwania dyplomów przez eksternów – okazuje się bardzo zróżnicowana. Przykładowo: w branży handlowej nieco ponad 9% eksternów uzyskało dyplom, podczas gdy wśród uczniów było to ponad 76% osób. Z kolei w branży ochrony i bezpieczeństwa osób i mienia 56% eksternów zdobyło dyplom, podczas gdy wśród słuchaczy (i absolwentów) szkół policealnych dyplom zdobywa 52% osób.



Wykres 2. Uzyskiwanie dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w grupie uczniów (i absolwentów) oraz eksternów, którzy zdawanie egzaminów zawodowych rozpoczęli w latach 2013–2018, w podziale na branże o największej liczbie osób przystępujących do egzaminów jako eksterni

Duża liczba zmiennych w serwisie umożliwia formułowanie odpowiedzi na coraz bardziej szczegółowe pytania, dzięki czemu możliwe stanie się kształtowanie polityki edukacyjnej na bazie faktów. Ostatnim przykładem pytania dotyczącego całego systemu szkolnictwa zawodowego jest to, jak długo trwa przystosowanie się szkolnictwa do efektywnego wdrożenia kształcenia w nowej podstawie programowej. Odpowiedź na to pytanie wynika z zestawienia uzyskiwalności dyplomów w kolejnych latach, a z uwagi na różną długość cyklu kształcenia – także w podziale na typ szkoły. Takie dane przedstawiono na kolejnym wykresie (wykres 3).



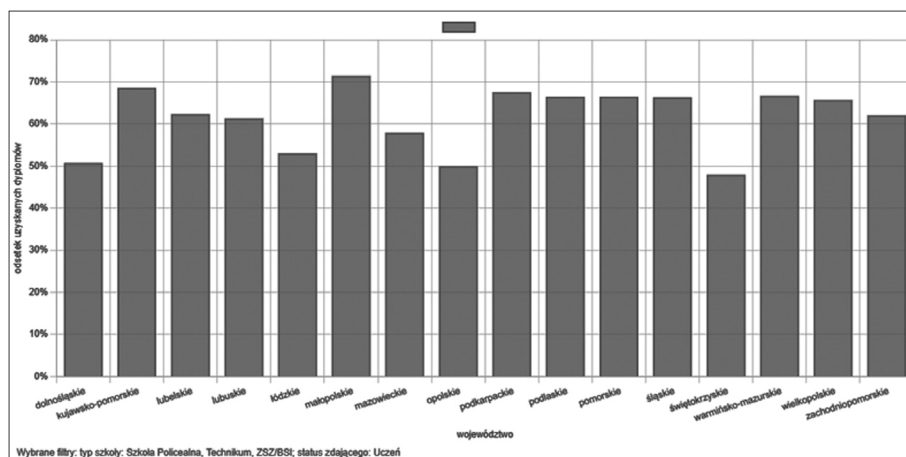
Wykres 3. Uzyskiwanie dyplomu przez kolejne roczniki uczniów wspólnie rozpoczynających zdawanie egzaminów, w podziale na typ szkoły

Typem szkół o najkrótszym cyklu kształcenia są szkoły policealne. W tej grupie stabilizację poziomu zdawalności można zauważyć od 2016 roku. W grupie zasadniczych szkół zawodowych stabilizacja tego wskaźnika efektywności na najwyższym poziomie występuje od 2017 roku. Z kolei w technikach w całym okresie następuje wzrost wskaźnika uzyskiwalności dyplomów (z jedną wyjątkiem – między 2014 a 2015 rokiem). Można zatem wysunąć hipotezę, że w szkolnictwie zawodowym dochodzenie do maksymalnej efektywności po zmianie systemu zajęło około dwóch pełnych cykli kształcenia.

Dane z serwisu przedstawiane na poziomie ogólnopolskim mogą służyć przede wszystkim refleksji nad funkcjonowaniem całego systemu szkolnictwa zawodowego. Z tego powodu ich odbiorcami są przede wszystkim osoby i instytucje zajmujące się analizą i kształtowaniem tej części szkolnictwa formalnego. Wyniki mogą być przydatne MEiN, organizacjom zajmującym się kształceniem zawodowym oraz naukowcom.

Poziom regionalny

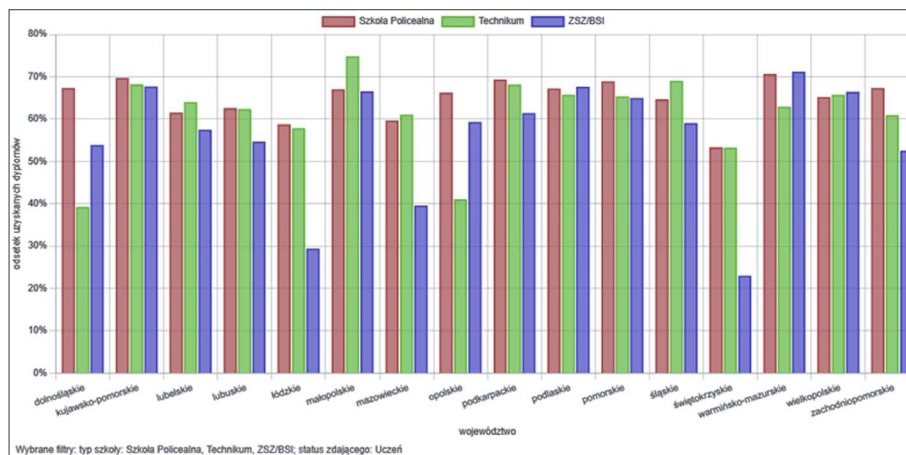
Dokładnie takie same zestawienia jak powyższe (na poziomie ogólnopolskim) można przygotować dla każdego województwa osobno, podobnie jak porównania międzywojewódzkie. Najprostsze okazuje się zestawienie uzyskiwalności dyplomów przez uczniów (i absolwentów) w poszczególnych województwach. Takie dane przedstawia wykres 4.



Wykres 4. Uzyskiwalność dyplomów zawodowych w podziale na województwa

Takie zestawienie wskazuje, że średnia zdawalność między województwami różni się o ponad 20 punktów procentowych. Wyraźnie niższe wyniki odnotowano w województwach: dolnośląskim, łódzkim, opolskim i świętokrzyskim. Rodzi się zatem pytanie o przyczyny takiego zróżnicowania. Pierwsze spostrzeżenie jest takie, że te województwa są obsługiwane przez dwie okręgowe komisje egzaminacyjne. Możliwe zatem, że obserwowane efekty stały się nie tyle wynikiem zróżnicowanego poziomu umiejętności uczniów, ile

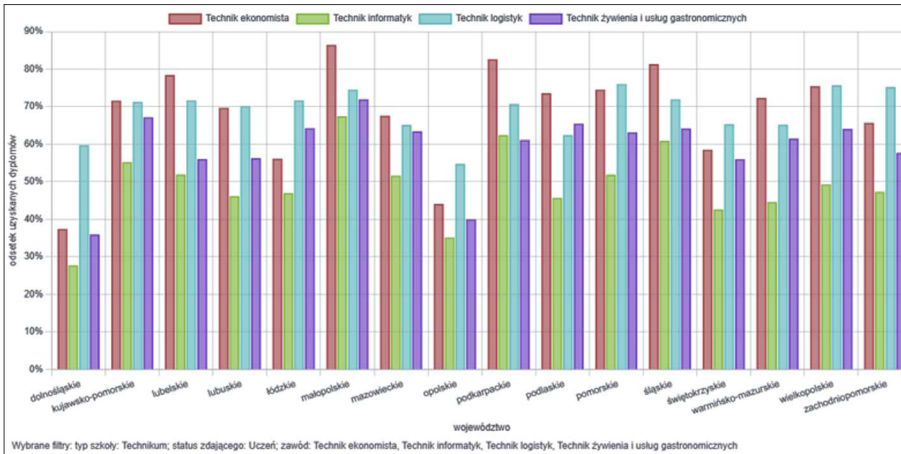
artefaktem będącym skutkiem innego funkcjonowania systemu egzaminacyjnego we wskazanych OKE. Danych do weryfikacji takiej hipotezy może dostarczyć zestawienie, które na powyższy podział nakłada podział na typy szkół. Przedstawiono to na wykresie 5.



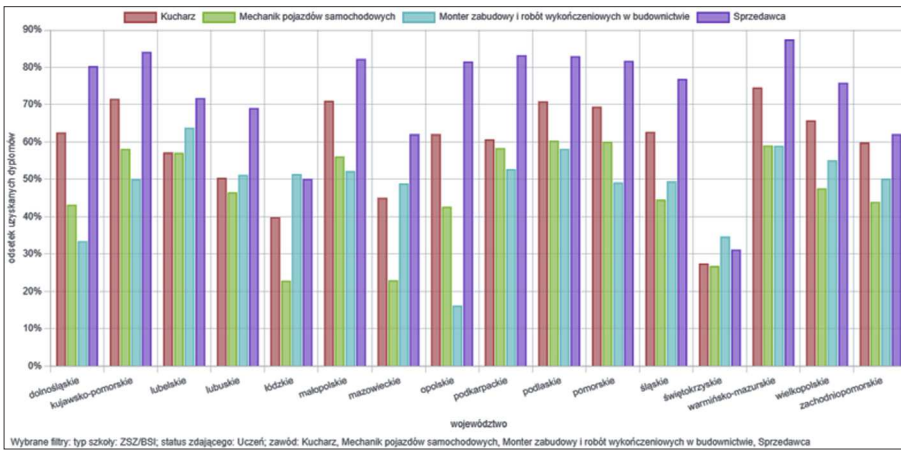
Wykres 5. Uzyskiwalność dyplomów zawodowych w podziale na województwa i typy szkół

Wynika z niego, że obserwowane niższe wyniki w województwach łódzkim i świętokrzyskim są przede wszystkim konsekwencją niższych wskaźników uzyskiwanych przez uczniów zasadniczych szkół zawodowych. Z kolei niższe wyniki w województwach dolnośląskim i opolskim stały się efektem niższej uzyskiwalności dyplomów przez uczniów techników. Uzyskiwalność dyplomów przez uczniów pozostałych typów szkół w tych województwach jest taka jak przeciętnie w pozostałych regionach. Zatem hipoteza o wpływie samego systemu egzaminacyjnego na obserwowane zróżnicowanie nie znajduje potwierdzenia w danych.

Dalszych podpowiedzi co do przyczyn obserwowanych różnic może dostarczyć zestawienie dla czterech najczęściej nauczanych zawodów w technikach i w zasadniczych szkołach zawodowych. Dla techników są to: Technik informatyk, Technik żywienia i usług gastronomicznych, Technik ekonomista oraz Technik logistyk, przy czym w województwach dolnośląskim i opolskim najczęściej nauczonymi zawodami są Technik informatyk i Technik logistyk. Szczegóły prezentuje wykres 6. Dla zasadniczych szkół zawodowych najliczniejsze zawody to Kucharz, Sprzedawca, Mechanik pojazdów samochodowych oraz Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie. Przy czym w województwie łódzkim dwa najczęściej wybierane przez uczniów zawody to Kucharz i Sprzedawca, a w województwie świętokrzyskim – Kucharz i Mechanik pojazdów. Zdawalność w każdym z tych zawodach przedstawiono na wykresie 7.



Wykres 6. Uzyskiwalność dyplomów zawodowych w podziale na województwa i na najliczniej nauczane zawody w technikach



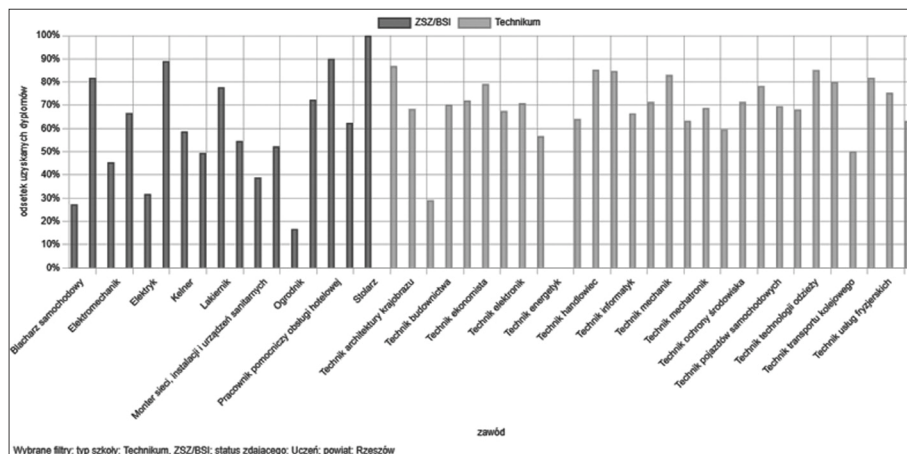
Wykres 7. Uzyskiwalność dyplomów zawodowych w podziale na województwa i na najliczniej nauczane zawody w zasadniczych szkołach zawodowych

Z prezentowanych zestawień wynika, że nie we wszystkich zawodach w województwach o niskim poziomie uzyskiwalności dyplomów obserwujemy taki problem. Może to zatem sugerować, że jego źródłem jest sposób nauczania wybranych zawodów – a to powinno się stać przyczynkiem do refleksji dla odpowiednich organów na poziomie regionalnym.

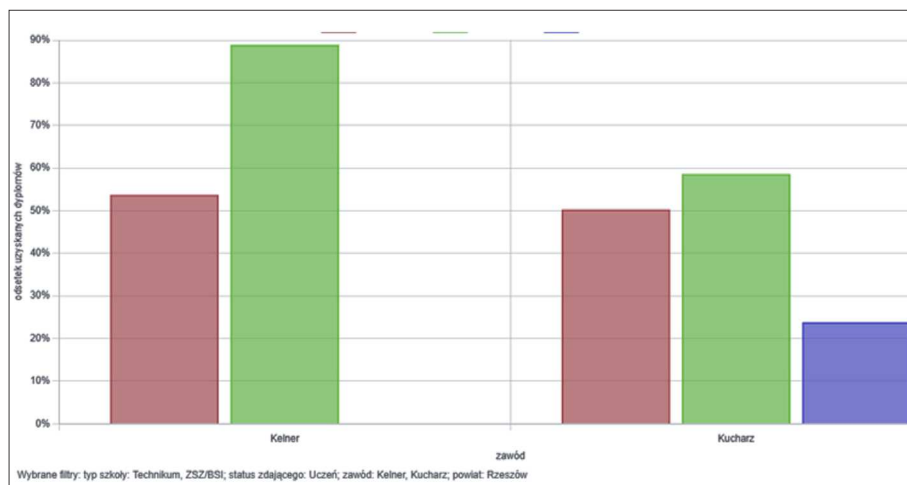
Informacje na poziomie regionalnym mogą się okazać przydatne dla kuratorów oświaty, dla jednostek samorządów wojewódzkich odpowiedzialnych za kreowanie regionalnej polityki oświatowej, dla wojewódzkich rad zatrudnienia czy dla regionalnych organizacji pracodawców.

Poziom powiatowy

Informacje na tym poziomie są dostępne we wszystkich powyższych zestawieniach po odfiltrowaniu odpowiedniego powiatu lub grupy powiatów. Tego typu zestawienia mogą być przydatne zwłaszcza uczniom szkół podstawowych, ich rodzicom czy doradcom zawodowym. Na przykładowym wykresie (wykres 8) przedstawiono uzyskiwalność dyplomów we wszystkich zawodach nauczanych w szkołach branżowych pierwszego stopnia oraz w technikach.



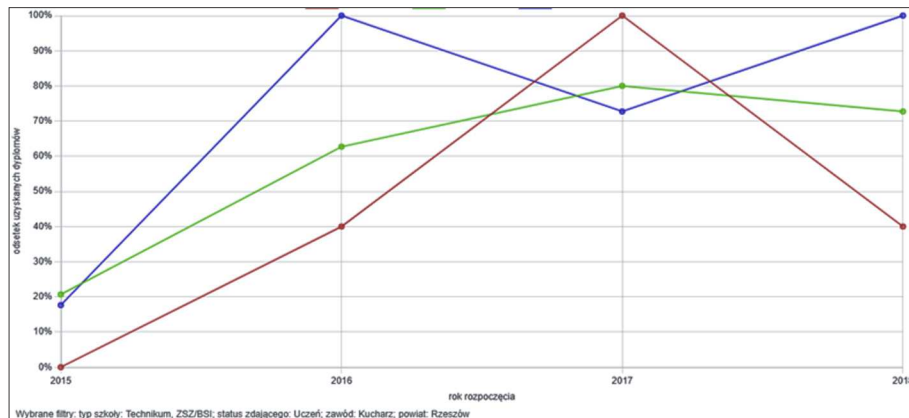
Wykres 8. Uzyskiwanie dyplomów we wszystkich zawodach nauczanych w technikalach i ZSZ w latach 2013–2018 w Rzeszowie



Wykres 9. Uzyskiwanie dyplomów w zawodach Kucharz oraz Kelner w latach 2013–2018 w Rzeszowie, w podziale na szkoły

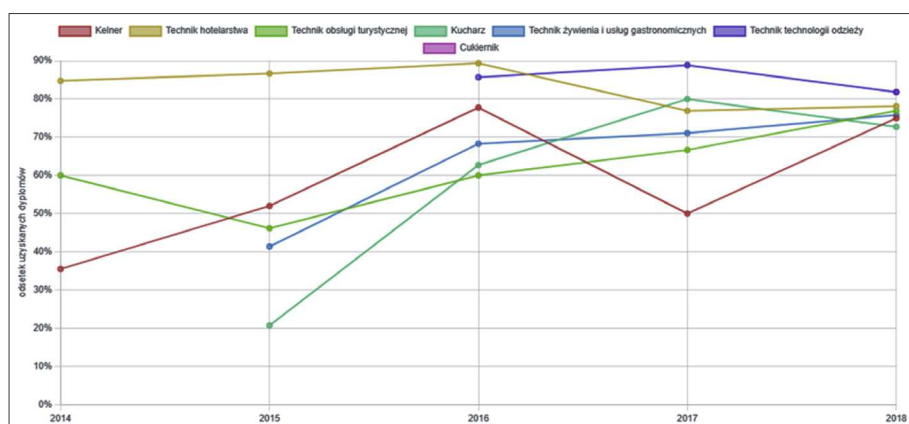
Dzięki takiemu zestawieniu łatwo można zidentyfikować zawody, w których np. szczególnie trudno jest uzyskać dyplom. Z kolei po wyborze zawodu możliwa staje się analiza w podziale na szkoły, jak również – zapoznanie się z uzyskiwalnością dyplomów w każdej z nich.

Można również porównać w kolejnych latach uzyskiwalność dyplomów w jednym zawodzie w kilku szkołach – co przedstawiono na wykresie 10.



Wykres 10. Uzyskiwanie dyplomów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie Kucharz w latach 2013–2018 w Rzeszowie, w podziale na szkoły

Można też sprawdzić, jaki jest poziom uzyskiwalności dyplomów w wybranej szkole w poszczególnych zawodach w kolejnych latach. Przedstawia to wykres 11.



Wykres 11. Uzyskiwanie dyplomów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie w latach 2013–2018 w wybranej szkole w Rzeszowie, w podziale na zawody

Możliwe okazują się także prezentacja i pobranie przedstawionych danych w formie tabelarycznej (tab. 2), w której oprócz wskaźnika procentowego osób wspólnie rozpoczynających zdawanie egzaminów w danym zawodzie podaje się także liczbę uczniów rozpoczynających wspólnie egzaminy.

zawód	rok rozpoczęcia 2014	rok rozpoczęcia 2015	rok rozpoczęcia 2016	rok rozpoczęcia 2017	rok rozpoczęcia 2018
Cukiernik					81.82% (z 11)
Kejner	35.48% (z 31)	52.00% (z 25)	77.78% (z 18)	50.00% (z 22)	75.00% (z 12)
Kucharz		20.69% (z 87)	62.71% (z 59)	80.00% (z 45)	72.73% (z 22)
Technik hotelarstwa	84.78% (z 92)	86.67% (z 60)	89.36% (z 47)	76.92% (z 39)	78.13% (z 32)
Technik obsługi turystycznej	60.00% (z 25)	46.15% (z 26)	60.00% (z 20)	66.67% (z 15)	76.92% (z 13)
Technik technologii odzieży			85.71% (z 7)	88.89% (z 9)	81.82% (z 11)
Technik żywienia i usług gastronomicznych		41.38% (z 145)	68.29% (z 164)	71.07% (z 121)	75.78% (z 128)

Tabela 2. Uzyskiwanie dyplomów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie w latach 2013–2018 w wybranej szkole w Rzeszowie, w podziale na zawody

Przedstawione dane mogą również okazać się przydatne wydziałom edukacji organów prowadzących. Takie informacje umożliwiają podejmowanie lepszych decyzji np. z myślą o wsparciu poszczególnych szkół w zakresie podniesienia kompetencji kadry nauczycielskiej czy też o poprawie infrastruktury związanej z nauczaniem zawodami.

Podsumowanie

W ramach działalności badawczej CKE przygotowano serwis informacyjny udostępniający dane o uzyskiwaniu dyplomów zawodowych w systemie egzaminów zewnętrznych. Jest to wyjście naprzeciw oczekiwaniom związanym z udostępnianiem danych oraz z wykorzystywaniem ich w ewaluacji zarówno poszczególnych szkół, jak i całego systemu szkolnictwa zawodowego (Sitek, 2019; Szmigiel i Szaleniec, 2017). Zestawienia dostępne w serwisie dotyczą przede wszystkim uczniów szkół ponadpodstawowych lub ponadgimnazjalnych, ale również odnoszą się do uczestników kursów oraz do osób przystępujących do egzaminów jako eksterni. Ten serwis ma za zadanie ułatwić dostęp do tych informacji szerokiemu gronu odbiorców. Jak przedstawiono to powyżej, udostępnione dane mogą okazać się pomocne w walidacji i kreowaniu polityki oświatowej na różnych poziomach: od lokalnego przez regionalny aż po ogólnopolski. To również ważne źródło informacji dla osób podejmujących decyzję o wyborze ścieżki kształcenia zawodowego i dla ich rodziców, podobnie jak dla doradców zawodowych. Ponadto te dane mają potencjał do wykorzystania w pracach naukowych.

Serwis udostępnia dane w formie graficznej oraz tabelarycznej z możliwością eksportu tak przygotowanych danych w formie wygodnej dla odbiorcy. W planach jest coroczna aktualizacja prezentowanych danych o wyniki egzaminów z poprzedniego roku.

Bibliografia

- CKE (2014), *Sprawozdanie z przebiegu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w 2013 roku (nowa formuła egzaminu)*, CKE.
- Humenny G. (2021), *Uzyskiwanie dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe – analiza ilościowa* [w:] B. Niemierko i M.K. Szmigel (red.), *Zdalna i bezpośrednia diagnostyka edukacyjna* (s. 317–346), Polskie Towarzystwo Diagnostyki Edukacyjnej.
- Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu (2019), *Wyniki sesji styczeń – luty 2019 „nowego” egzaminu zawodowego wg podstawy programowej 2012*, https://www.oke.poznan.pl/cms,5238,2019_sesja_styczen_luty.htm
- Sitek M. (2019), *Egzaminy potwierdzające kwalifikacje zawodowe* [w:] U. Sztanderska i E. Drogoz-Zabłocka (red.), *Wykształcenie zawodowe Perspektywa systemu edukacji i rynku pracy* (vol. 9, s. 216–243), Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji.
- Szmigel M.K. i Szaleniec H. (2017), *Diagnozowanie umiejętności praktycznych w egzaminach z kwalifikacji zawodowych* [w:] B. Niemierko, M.K. Szmigel (red.), *Diagnozowanie umiejętności praktycznych w toku kształcenia i egzaminowania* (s. 88–108), Grupa Tomami.